

Н. О. Михальчук,

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

СИНТАКТИКО-МОРФОЛОГІЧНІ СПОСОБИ СЛОВОТВОРУ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

У статті описано особливості морфологічних способів словотвору в англійській мові. Охарактеризовано синтактико-морфологічні способи словотвору. Окреслено випадки лексикалізації множини іменників. Описано конверсію як вид синтактико-морфологічного типу творення нових слів.

Ключові слова: словотвір, морфологічні способи словотвору, синтактико-морфологічні способи словотвору, лексикалізація множини іменників, конверсія.

В статье описаны особенности морфологических способов словообразования в английском языке. Дана характеристика синтактико-морфологическим способам словообразования. Описаны случаи лексикализации множественного числа существительных. Дана характеристика конверсии как виду синтактико-морфологического типа образования новых слов.

Ключевые слова: словообразование, морфологические способы словообразования, синтактико-морфологические способы словообразования, лексикализация множественного числа существительных, конверсия.

In this article the peculiarities of morphological type of word-building in the English language were described. Syntactically-morphological types of word-building were characterized. The cases of lexicalization of plural forms of nouns were described. Conversion as a type of syntactically-morphological word-building was characterized.

Key words: word-building, morphological types of word-building, syntactically-morphological types of word-building, lexicalization of plural forms of nouns, conversion.

Становлення мови виявляється, насамперед, у розвиткові словникового складу, у його поповненні тощо. Збагачення словника – це один із процесів адаптації мовної системи до нових умов реальної комунікації у зв'язку зі змінами у просторі позамовного середовища. Словниковий склад англійської мови в останні десятиліття поповнювався майже винятково за рахунок власних мовних ресурсів шляхом лексико-семантичної деривації, тобто шляхом словотворення.

Питання, які піднімаються в даній статті, є вельми актуальними, адже з метою постійного оновлення, збагачення і розвитку мови необхідним є безперервне поповнення її словникового запасу мовними новоутвореннями, які слід спеціально вивчати в лінгвістичних дослідженнях. Основними джерелами поповнення словника сучасної англійської мови є різноманітні види морфологічного, синтаксичного та синтактико-морфологічного способів словотвору. **Метою** даної статті є проаналізувати, зокрема, морфологічний та синтаксичний види словотвору, які є джерелом поповнення лексичного словника сучасної англійської мови.

Так, **завданнями** нашої статті є:

1. Описати особливості морфологічних способів словотвору в англійській мові.
2. Охарактеризувати синтактико-морфологічні способи словотвору.
3. Окреслити випадки лексикалізації множини іменників.
4. Описати конверсію як вид синтактико-морфологічного типу творення нових слів.

До морфологічного виду словотвору відносять процес словотвору, коли основи слів ніби входять одна в іншу; цей процес називають *телескопією*, при цьому збігаються два однакових голосних або приголосних, напр.: *atomaniac* (*atom + maniac*), *slanguage* (*slang + language*), *speedry* (*speed + dry*) [10, с. 68].

Майже всі дослідники телескопії посилаються на штучні утворення Льюїса Керролла, такі як *chortle* (*chuckle* «хихотіти» + *short* «короткий»), *galumph* (*gallop* «бігати галопом» + *triumph* «тріумф»), *mimsy* (*miserable* «нешасний» + *flimsy* «слизький»). Такі випадки творення у літературній мові трапляються нечасто. Стилістичне або семантичне узагальнення цих утворень є неможливим, хоча вони структурно підлягають цілісній класифікації за станом свого творення [10, с. 87].

Слова можуть розрізнятися за чергуванням фонемного складу їхніх основ. Чергування у таких випадках стосується або кореневої голосної, як, наприклад, *blood – bleed*, або кореневого приголосного, наприклад, *seek – search*, або і того, й другого, напр.: *louse – lice*, *mouse – mice*. Чергування може супроводжуватися афіксацією, напр.: *deer – depth*, або як афіксацією, так і переносом наголосу, напр.: *dictate – a dic'tator*.

Чергування звуків – це історичне явище, що було досить актуальним та результативним у давні часи розвитку мови і втратило продуктивність у новітній час [8, с. 73]. Значна частина випадків звукозміни виникла внаслідок зміни голосних, властивої, зокрема, індоєвропейським мовам. Голосні основ сильних дієслів змінювались відповідно до часових форм. Наведемо кілька прикладів: *abide – abode*, *do – did*, *drink – drank*, *see – saw*, *strike – stroke*. Це явище відоме в історії мови під назвою *аблауту*.

Умляут, або мутація голосних, – найпоширеніший різновид чергування голосних [8–9]. Він був викликаний наявністю голосного та напівголосного у наступному складі. У германських мовах артикуляція цього звука призвела до повної зміни якості наступного, а, звідси, – і до заміни однієї фонемі іншою. Даний процес досить часто мав місце у V – VII ст. нашої ери. Чергування стосувалося практично всіх голосних. Внаслідок цього спостерігалися такі зміни, як *full – fill*, *knot – knit*, *tale – tell*.

Інокли фонетичне чергування і голосного, і приголосного викликала деривація, напр.: *deer – depth*, *heal – health*, *long – length*, *strong – strength*.

Поодинокі випадки чергування і голосних, і приголосних відбивають наступні зміни: а) дзвінкого при-

голосного на глухий, напр.: to intend – an intent, to devise – a device; б) кореневого або кінцевого голосного, напр.: initiate [-it] – to initiate [-eit], patent ['peɪtənt] «патентований» – patent ['peɪtənt, 'ræntənt] «патент» – to patent [peɪtənt] «патентувати», subordinate [-it] – to subordinate [-eit]. Ці види словотвору давно втратили свою продуктивність, а існуючі диференційні ознаки слугують визначенню відповідних граматичних категорій.

Значна частина омографів (іменників і дієслів, зрідка – прикметників), запозичених з романських мов або утворених на їхньому матеріалі, має подвійний або розрізнявальний наголос. При цьому іменникова словоформа має наголос на першому складі, а дієслівна – на другому. Наприклад: 'accent – to ac'cent, 'contact – to con'tact, 'desert – to de'sert, 'export – to ex'port, 'extract – to ex'tract, impact – to im'pact, 'permit – to per'mit, 'survey – to sur'vey.

Наявність розрізнявального наголосу омографів пояснюється тим, що французькі прототипи мали наголос на другому складі. Власне ж англійські іменники, як правило, мають наголошений перший склад, що і призвело до появи різнонаголошених омографів [5, с. 61]. Зміна наголосу зрідка супроводжується чергуванням голосного, напр.: premise ['premis] – pre'mise [pri 'maɪz].

Приблизно така ж кількість запозичень розрізнявального наголосу не має [3, с. 51]. При цьому обидва омографи можуть мати наголос: а) на першому складі: 'convoy (n) – 'convoy (v), 'exercise (n) – 'exercise (v), 'influence (n) – 'influence (v), 'promise (n) – 'promise (v), 'substitute (n) – 'substitute (v); б) на другому складі: con'sent (n) – con'sent (v), de'cline (n) – de'cline (v), ex'change (n) – ex'change (v), in'cline (n) – in'cline (v), ne'glect (n) – ne'glect (v), re'port (n) – re'port (v).

Поодинокі складні слова мають наголос на першому складі, напр.: 'blackbird (v), (n); 'bluebird (v), (n); 'blackboard (v), (n), а їхні прототипи – словосполучення – подвійний наголос, напр.: 'black'bird, 'blue'bird, 'black-'board. Іменники, що мають три і більше склади, майже не зазнають конверсії, а відповідні дієслова утворюються за допомогою суфіксації, напр.: an a'pology – to a'pologize. Зрідка розрізнявальний наголос супроводжується полісемією в межах однієї частини мови, напр.: man'kind «людство», 'mankind «чоловіча частина населення». Слід підкреслити, що слова германського походження такого чергування наголосу не мають. Не мають його і запозичення, у яких відсутнім є префікс, напр.: 'labour (n), (v); 'limit (n), (v); ma'chine (n), (v); 'manual (n), (adj.); sa'lute (n), (v).

Зворотний словотвір – це процес, у якому деривація нових слів відбувається шляхом втрати афікса існуючого прототипу. При цьому відбувається морфемне перетворення структури слова [7]. Для прикладу візьмемо дієслово to hi-jack «викрадати літак», що виникло нещодавно. Початкова форма іменника була a high-jacker, оскільки виконавець дії – людина; звідси – і відповідний суфікс іменника. З огляду на втрату суфікса -er решта слова нагадує дієслівну основу, яка може вживатися в активному і пасивному станах, утворювати подальші віддієслівні форми – hi-jacked, hi-jacking. Подібні явища спостерігались на прикладі таких дієслів, як to baby-sit від a baby-sitter «доглядачка за малям», to broil від a broiler – «виводити птицю» від «бройлер», to cele «зберігати у погребі» від cellar і т.д. Внаслідок зміни значення в окремих випадках виникає демотивація слова, як ми бачимо з огляду на приклад з дієсловом to broil, хоча broiler походить, вірогідно, від дієслова to broil «пекти, смажити».

Спрощення афікса не обов'язково стосується іменника, що означає виконавця дії. Зворотне утворення to gas «залити пальне в бак автомобіля» походить від іменника gasoline, а збіг з іменником gas «газ» не рідко потребує контекстного уточнення. Спрощення форми стосується суфіксів -ment, -ie та ін. Так, дієслово bombard походить від іменника bombardment «бомбардування з літака чи гармати»; пізніше дієслово to bombard набуло значення «лікувати, бомбардувати хворого з кобальтової гармати». Значення дієслова to book «зробити ставку на коня на перегонах» походить від іменника a bookie «букмекер».

Похідні дієслова від іменників складають найпродуктивніший тип утворень цього виду, напр.: to barkeep від a barkeeper, a barkeeper «прислуга у барі»; «власник бару»; to thought-read від thought-reading «вдумливе читання», to vacuum-clean від a vacuum-cleaner «пилосос» тощо. Розглядаючи з історичної точки зору такі випадки, як to butle «доглядати господарство» від a butler «дворецький», to burgle «зламати замок і вчинити крадіжку» від a burglar «зłodий», to highlight «подавати новини по радіо чи у пресі» від highlight являють собою суто мовний інтерес при аналізі дієслівного творення від співвіднесених іменників.

Звуконаслідування як явище словотвору сягає найглибших часів розвитку мовлення взагалі [4]. Звідси звуконаслідувальні або ономотопічні слова умотивовуються відтворенням природних звуків. Ономотопія, ехоїзм – це назва дії або речі, що до певної міри передає відповідний звук, напр.: to bang «бити», to flip (flap, flop) «ляскати», to hask «глухо бити», to lash «шмагати», to clang «дзвеніти», to click «цокати», to smack «гучно лягнути», to toot «гудіти», to whigt «шелестіти» тощо. Звуконаслідування не прямо відбиває природні звуки, а лише наслідує їх. У зв'язку з тим, що одні й ті ж самі звуки по-різному виражені у різних мовах, звуконаслідування набувають фонетичних рис власної мови, розвиваються згідно з її особливостями, входять до складу відповідних словосполучень тощо.

Значна кількість звуконаслідувань співвідноситься із звуками тварин, птахів, комах. Наприклад: to bleat «мекати (про вівцю)», to bark, to bow-wow «гавкати», to buzz «густи (про бджіл)», to cackle «кудкудакати», to cack-a-doodle «кукурікати», to honk «гелготіти», to mew, to waul «нявчати», to moo, to low «мекати (про худобу)», to neigh «іржати», to purr «муркотіти», to quack «каркати», to cuckoo «кувати». Окремі звуконаслідування мають більш широке значення і співвідносяться з кількома видами звуків, напр.: to peep «пищати», to tweet «щебетати», to yell «верещати». Ономотопія часто вживається у художніх творах, напр.: Shannon woke early disturbed by the unfamiliar sounds of ranch life: cattle tawing, hungry calves bawling for their breakfast, amorous bulls rearing, roosters crowing, hens cackling. Звуконаслідувальні дієслова відбивають людські звуки, переважна частина яких стосується усного мовлення, напр.: to babble «белькотати», to chatter «розмовляти гуртом», to

giggle «хихотіти», to grumble «бурчати», to mutter «бурмотіти під ніс», to whine «хникати», to whisper «шепотіти». Це – слова широкого вжитку, що мають високий рівень емоційного забарвлення, легко конвертуються і вживаються як іменники [11, с. 95]. До звуконаслідувань належить значна частина вигуків, таких як: oh!, ah!, bang!, hush!, ouch!, pooh!

У зв'язку з великим періодом історичного становлення і лонгітюдним розвитком ономапои входять до різноманітних мовних конструкцій, часто набуваючи переносного значення. Вони посідають неабияке місце в описових контекстах і складають інколи цілі частини поетичних творів.

Усі повнозначні частини мови мають певну кількість варіантів морфологічного порядку. Це явище властиве багатьом європейським мовам і ґрунтується як на фонетико-морфологічному перетворенні кінцевої форми слова (або двох слів), так і на лексичному розмежуванні на рівні синонімії та омонімії. Фонетичні варіанти стосуються поодиноких випадків. Це можуть бути як загальні назви, напр.: vase [va:z, veiz], так і власні імена і назви, напр.: Prague [pra:g, preig].

Наведемо приклади слів, що мають кореневе чергування, при цьому частина споріднених слів має ідентичне значення, як, зокрема: cader – cider «сидр», соху – cocksy «нахабний», booze – bouse – booze «пиятика»; dingey – dinghy «човник», gaol – jail «в'язниця», gesso – gypsum «гіпс», sputter – splutter «розбризкувати». Зрідка варіанти словотворення з кореневим чергуванням мають і лексико-семантичне розмежування, напр.: brothers – brethren «брати – побратими».

Частина синонімічних пар внаслідок їхньої варіативності змінює значення слів, причому ця зміна не є досить суттєвою. Поєднання значень до певної міри зберігається, напр.: dissert «роздумувати» – dissertate «доводити», equable «рівний» – equal «дорівнюючий», gilded «позолочений» – golden «золотий», industrious «працьовитий» – industrial «промисловий», primal «примітивний» – primary «початковий», prodigal «надзвичайний» – prodigious «величезний», rase «знищити» – gaze «знести», responsible «відповідальний» – responsive «відповідний», sacrifice «жертва» – sacrilege «блудність», suspense «невизначеність» – suspicion «підозра».

Подібні перетворення можна спостерігати в українській мові, напр.: вселенський – всевітній, гуманний – гуманістичний – гуманітарний, розрізючий – розрізювальний.

Римовані комбінації або редуплікативні композити утворюються шляхом повторення тієї ж самої основи, напр.: ask-ask, choo-choo, go-go. При цьому подвійні форми часто мають фонетичне чергування голосного, або і голосного, і приголосного (приголосних), напр.: artsy-craftsy, cheapie-creepie, holus-bolus, jelly-belly, sappy-happy, teeny-weeny. У цих розбіжностях полягає досить суттєва різниця між звичайним словоскладанням і римуванням [6, с. 78]. Римування має свій мовний статус. Існує кілька типів повтору. Найпростіші римовані утворення мають назву *ітерації* – повторення, напр.: boo-boo, so-so, yuk-yuk. Такі повтори межують з вигукми; останні часто покладені в основі цих повторів.

Проте такі прості повтори не є численними. Частіше зустрічаються утворення, що мають чергування голосного і / або приголосного. Такі римовані композити окремі дослідники називають псевдоскладними. Їх лексико-семантичне значення визначається специфічними звуковими характеристиками подвійної форми.

Комбінації з чергуванням голосного складаються з початкової форми, що повторюється із зміною голосного у наступній частині, зберігаючи однакові кінцеві голосні або приголосні, напр.: chit-chat, ding-dong, fiddle-faddle, prittle-prattle, sing-song, tick-tack, tip-top. Ці повтори також інтерактивні; вони вживаються з метою передачі повторюваної або тривалої дії, а тому у більшості випадків це – дієслова. Відбиваючи звук, вони великою мірою наближені до звуконаслідування.

Отже, морфологічні способи словотвору відзначаються високою словотворчою активністю. Особливо слід наголосити на продуктивності таких процесів як афіксація, складання основ та скорочення. Зміна наголосу, чергування звуків, редуплікація, зворотній словотвір та бленд на сучасному етапі розвитку англійської мови вже втратили свою актуальність.

Щодо синтактико-морфологічних типів словотвору, то сюди відносять словоскладання, субстантивацію, лексикалізацію множини іменників та конверсію. Ці види словотвору вміщують риси як морфологічного, так і синтаксичного характеру.

Більшість складних слів утворюються простим способом поєднання основ, так званим складанням [6, с. 97]. При цьому один компонент приєднується до другого, напр.: ant-hill, bee-garden, cross-bench, dustbin, ear-drum і т.ін. Це – найтиповіший вид словоскладання.

Складні іменники розподіляються залежно від типу взаємин між компонентами. Ці взаємини визначаються порядком модифікації складових частин: перший компонент може модифікувати другий, і навпаки. Один із компонентів, крім того, взагалі може бути іншою частиною мови, не іменником тощо. Тому складні іменники тому поділяють на екзоцентричні, тобто такі, у яких лише комбінація обох елементів створює назву відповідного поняття, напр.: baffle-board «перегородка», dog-bee «трутень», leather-head «дурень», і ендоцентричні, коли поняття визначається одним елементом, а другий вміщує додаткові характеристики, напр.: jenny-ass «віслиця», keeping-room «хижка», letier-paper «поштовий папір», playing-card «гральна карта».

Найпоширенішою структурною формулою складних іменників є формула N + N. У ній одна іменникова основа модифікується іншою, напр.: night-club «нічний клуб», necktie «краватка», palm-oil «пальмова олія», saddle-horse «верховий кінь». Окремі іменники із цього складу набули вигляду екзоцентричних і відбивають одне поняття, як, наприклад, necktie; в інших перший компонент пройшов процес ад'єктивації, напр.: night-club, saddle-horse. Останній тип словотвору був завжди активним, починаючи з давньоанглійського періоду [7].

Досить поширеною є структура Adj + N, де перший компонент може бути виражений як прикметником, так і дієприкметником, напр.: sweetheart, wild-goose, keeping-room, laughing-gas, shooting-range, spinning-wheel. Складні іменники відбивають прямі семантичні стосунки між назвою і поняттям, напр.: blackball «чор-

на куля», blind-alley «тупик», і переносні, напр.: bluebird «втікач з в'язниці», deadline «горизонт», free-hand «безкорисна допомога». Сума значень кожного з останніх трьох прикладів охоплює не лише значення складових частин, але й ті асоціативні доповнюючі зв'язки, які утворюються внаслідок злиття цих складових.

Складні іменники з першим дієслівним компонентом охоплюють два підтипи: а) з *безпосередньо дієслівним компонентом*, напр.: checkroom, dive-bomb, feed-pipe, fly-wheel, push-cart; б) з *віддієслівним першим компонентом, зазвичай дієприкметником*, напр.: blotting-paper, drinking-water, fishing-boat, hunting-whip, living-room. Віддієслівні форми можуть входити до структури складного іменника як другий компонент, напр.: hailstorming, law-breaking, horseracing.

Останнім часом спостерігається неабияка продуктивність складних іменників, утворених від дієслів з постпозитами (прийменниками) або прислівниками [3, с. 52]. Останній компонент ніби умотивовує конверсію, утворюючи врешті-решт складний іменник, напр.: a black-out «скорочення робочого дня з наступним скороченням заробітної платні», a brew-up «перерва робочої зміни», letdown «пастка, підступ», roll-on «щільний пояс», set-back «перешкода», sleep-in «студентська демонстрація з нічлігом», teach-in «семінар, на якому поважає державний діяч». Деякі з цих утворень мають неабияке емоційне забарвлення і характеризуються семантичною вираженістю, напр.: die-hard «літня особа з консервативними поглядами», knockdown «нокдаун, збивання боксера з ніг», pick-up «випадковий знайомий», pin-up «вирізка з газети чи журналу». Окремі складні іменники цього типу мають подвійну форму, напр.: look-out – outlook, set-off – off-set, turn-out – turnout.

Словоскладання в галузі дієслова не вважаються продуктивними. Якщо кількість складних дієслів у мові і зростає, то завдяки процесам конверсії та регресивної деривації. У сучасній англійській мові є велика кількість складних дієслів, утворених за зразком Prp+V, напр.: onset «атакувати, нападати», outargue «переспорити», outjump «перестрибнути», outrun «перегнати», outlabour «перетрудитися», outladen «перевантажити». Цей вид словотвору слід, проте, віднести до префіксації.

Інші групи складних дієслів є нечисленними. Такі структурні типи охоплюють дієслова-композиції, вихідна основа яких може бути виражена:

а) N+N, напр.: to body-guard «нести особисту охорону», to honeymoon «проводити медовий місяць», to tear-gas «застосовувати сльозоточивий газ»;

б) A+N, напр.: to blackmail «шантажувати», to blueprint «друкувати», to white-wash «білити, обілювати»;

в) N+V, напр.: to hitch-hike «подорожувати подорожніми машинами», to mass-produce «масово виробляти».

Цей зразок, що має у своїй структурі дієслівну основу, став продуктивним протягом останніх десятиріч, напр.: blood-test «брати аналіз крові», to tape-record «записувати на магнітофонну стрічку». Окремі дієслова-композиції (як новоутворення морфологічного типу, так і конверсійні утворення), характеризуються влучністю, дотепністю, неабиякими експресивними ознаками, напр.: to cowboy «хвацько водити автомобіль», to drugulch «випустити бандури», to piggy – bank «зробити підкоп з метою пограбування». Утворення за типом to hi-jack «примусити пілота силою змінити курс літака» не піддаються морфологічній класифікації і є запозиченням з жаргонної лексики [6, с. 79].

Спрощення може бути суто фонетичним, напр.: forehead [ˈfo:ridʒ] «лоб», cupboard [ˈksbad] «буфет, шафа» (у цих словах зберігається етимологія складного слова) і фонетично-етимологічним, напр.: breakfast [ˈbrekfest] «порушення посту → сніданок».

Процес спрощення часто, але не завжди, був пов'язаний з деетимологізацією, тобто втратою умотивування слова. Так, сучасні складні слова beef-eater «йомен на варті», beforehand «до, перед, колись», blackguard «чорт», cranberry «клюква, журавлина», foisting-stool «розсувний стілець» втратили свою етимологію; вони означали, відповідно: «охоронець, який прислужував королю», «місце перед протягнутою рукою», «кухонний служак», «рослина, що нагадує журавлину шию», «стілець, на якому англійські королі ставали на коліна під час коронування».

Розглянувши процес словоскладання, наголосимо на його двох головних формах. По-перше, композиції утворюються за продуктивними дистрибутивними зразками, що є актуальними для даного періоду розвитку мови. По-друге, складні слова зберігають окремі моделі творення протягом всього історичного часу. Головні формули творення пронизують весь процес розвитку лексики – складні іменники та прикметники з'явилися ще в давньоанглійській період. Продуктивність дієслів була невеликою протягом усього відомого нам часу. Іменник day як другий компонент складного слова, наприклад, увійшов до складу композита Victory-day і, навіть, V-day протягом двох останніх світових воєн. Складні дієслова з прислівником over складають досить велику групу (понад сто одиниць), проте їхній дистрибутивний зразок не є вже зараз продуктивним [4, с. 50].

Композиції-неологізми чітко визначають широковживані поняття своєї доби. Складні іменники air-baggage «повітряна охорона» та atom-smasher «атомний розщеплювач» могли з'явитися лише у ХХ ст. Іменник doomsday, навпаки, з'явився у темряві середньовіччя, означаючи «день страшного суду»; з часом він почав перекладатися як «день судового вироку». Поява великої кількості складних прикметників типу crack-brained, feather-brained, lame-brained, mad-brained і т.д. – відбиває зростання описових характеристик у мові й пов'язана з розвитком літературного стилю в англійському мовленні.

Складні слова можуть утворюватися також внаслідок семантичного обмеження вільних словосполучень. З'явившись у процесі лексико-семантичного злиття, складні слова відносяться до різних частин мови, пор.: go-ahead – складне слово – імператив (наказового способу) та go-ahead research, де go-ahead – прикметник із значенням «передовий», do-it-yourself (house), get-well (card) тощо. Досить активний останнім часом і процес деривації складних слів, напр.: peace-lover, policy-maker, profit-seeker, money-getter. Зрідка спостерігаються складні слова із складними компонентами, напр.: an aircraft-carrier, a milktruck-driver.

Отже, складне слово – це специфічна лексична одиниця, що визначається особливими морфемними й дериваційними характеристиками [2]. До складу композита входять не менше двох основ, які, залежно від своїх морфологічних ознак, вирізняються особливими стосунками. Основи композитів вміщують, переважно, денотативне значення, а їхнє комбінативне сполучення створює неабиякі умови для мінімального оточення, що визначає композит і забезпечує його існування.

Лексикалізація множини іменників. В англійській мові трапляються випадки, коли граматична форма множини іменників відокремлюється від парадигми, та в слові з'являється нове лексичне значення [2, с. 56]. Це призводить до виникнення нових лексичних одиниць, наприклад:

look «погляд» : looks «зовнішність»;
 arm «рука» : arms «зброя»;
 line «рядок» : lines «поезія»;
 glass «скло» : glasses «окуляри»;
 colour «колір» : colours «прапор».

Проте такі випадки словотворення зустрічаються в англійській мові не часто, тому цей тип словотвору не є продуктивним.

Конверсія як вид синтактико-морфологічного типу творення нових слів є досить частотним явищем у сучасній англійській мові. Ми поділяємо точку зору Н.М.Раєвської [5] щодо дефініції поняття «конверсія» і визначаємо її як особливий безафіксальний тип переходу слова з однієї частини мови в іншу, де їхні межі не завжди чітко окреслені. Приклади деривації в конверсії у сучасній англійській мові досить різноманітні. Важливе тлумачення їхньої продуктивності зробила Г.Б.Давидова [1], яка дослідила різні типи деривації, окресливши конверсійні зв'язки між двома, трьома та більшою кількістю слів:

1. V → N : rescue (рятувати) → N;
2. V → V1 → N : mistake V (неправильно щось зрозуміти) → V1 (помиляться) → N (помилка);
3. V → V1 → Adj. → N : trim V (приводити в порядок) → V1 (пристосовуватись) → Adj. (акуратний) → N (порядок);
4. Adj. → Adv. → N → V → V1 : right Adj. (прямий) → Adv. (прямо) → N (право) → V (випрямляти) → V1 (випрямлятися);
5. Adv. → N → Adv. → Prep. → V → V1 : round Adj. (круглий) → N (круг) → Adv. (кругом) → Prep. (довкола) → V (округлювати) → V1 (округлюватися) [1, с. 154–158].

Таким чином, ми вважаємо, що синтактико-морфологічні способи словотвору достатньо активно поповнюють словниковий запас сучасної англійської мови, особливо це стосується словоскладення та конверсії.

Література:

1. Давыдова Г. Б. Функциональный анализ конструкций с широкозначными словами в современном английском языке / Г. Б. Давыдова // Вопросы системной организации речи. – М., 1987. – С. 154-158.
2. Жлуктенко Ю. А. Конверсія в сучасній англійській мові як морфологічно-синтаксичний спосіб словотворення. Питання мовознавства / Ю. А. Жлуктенко. – К., 1958. – 250 с.
3. Исаева Г. Т. Утворення дієслів-конденсатів способом основоскладання як результат мовної економії / Г. Т. Исаева // Иноземна філологія. – К., 1965. – Вип. 2. – С. 50-55.
4. Квасилевич Д. І., Сасіна В. П. Практикум з лексикології сучасної англійської мови / Д. І. Квасилевич, В. П. Сасіна. – Вінниця : Нова книга, 2003. – 128 с.
5. Раевська Н. М. English lexicology / Н. М. Раевська. – К. : Вища школа, 1971. – 94 с.
6. Смирницкая А. И. Лексикология английского языка / А. И. Смирницкая. – М., 1956. – 259 с.
7. Харитончик З. А. Слово в лексико-семантической системе языка / З. А. Харитончик. – Минск : Высшая школа, 1992. – 254 с.
8. Benvenist E. English lexicology / E. Benvenist. – Moscow : Prosveshchenie, 1975. – 242 p.
9. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language / David Crystal. – London, New York, USA : Cambridge University Press, 1995. – 489 p.
10. Harris R. The Language Makers / R. Harris. – Cornell University Press, 1980. – 258 p.
11. Marchand H. Word-building in the English language / H. Marchand. – Cambridge : Cambridge University Press, 1980. – 293 p.